

ประเภทภูมิปัญญาด้าน การปกครอง

ชื่อภูมิปัญญา อาณาจักรหลักคำ

บทนำ/ความสำคัญของภูมิปัญญา

อาณาจักรหลักคำ เป็นกฎหมายของพื้นบ้านพื้นเมือง ที่กำหนดขึ้นในสมัยของเจ้าอนันตวรฤทธิเดช เจ้าผู้ครองนครเมืองน่าน เมื่อปี พ.ศ. 2435 หรือ ร.ศ. 111 ซึ่งได้กำหนดกฎหมายนี้ใช้ปกครองผู้คน อาณาประชาราษฎร์ ให้อยู่เย็นเป็นสุขโดยมีท้าวขุนแสน พญาโพล่ไท ได้ใช้อำนาจกฎหมายปกครองกันในบ้านในเมือง ในส่วนของอำเภอเวียงสา ก็มีอดีตเป็นหัวเมืองชั้นนอกมีฐานะอันเป็นศูนย์กลางของการปกครองแขวงเมืองบริเวณน่านได้ ได้แบ่งเขตปกครองบ้านเมือง ดังขอยกตัวอย่างกฎหมายอาณาจักรหลักคำนี้สัก 1 บท อันมีดังนี้

- ผู้ใดจับเอาควาย บ่บอกพ่อเมืองนายบ้าน หื้อได้รู้แล้วเอาควายหนี หื้อพ่อเมืองนายบ้านปรับไหม 110 ดอก
- ถ้าหากวัวควาย ของคนอื่น ติดมารู้แล้ว ว่าบ่ใช่ของตน โลกอำเอาให้ชำระปรับไหม 2 ตัวควาย
- ถ้าถึงฤดูทำไร่ทำนามาถึง หรือเจ้านายท้าวขุน พ่อเมืองนายบ้านทั้งหลายได้ปันน้ำ ปลูกตามน้กตามน้อยอย่างข่มเหง ข้าโพล่ไท
- หื้อป่าวกันล้อมรั้วหื้อหมั่นขันคิ บ่หื้อวัวควายเข้าได้ ถ้าล้อมบ่ดี ถ้าวัวควายเข้าหื้อใหม่ เจ้าของสวน 300 ดอก
- ถ้าวัวควายไปกินข้าวของคนอื่น เสียมากน้อยให้เจ้าของรั้วนั้นแบ่งขวัญข้าวตามคันลองอันหนักเบา
- ถ้ารั้วดีมั่นคง วัวควายหากร้ายเข้าไร่นา หื้อเจ้าของรั้วสืบหาเจ้าของวัวควาย หื้อได้ แล้วหื้อเจ้าของวัวควายอุบเอาไปเลี้ยงไว้ ถ้ากินข้าวเสียมากน้อยเท่าใด หื้อเจ้าของวัวควายให้ค่าแบ่งขวัญ

อาณาจักรหลักคำ เป็นกฎหมายที่ศักดิ์สิทธิ์ใช้ปกครองผู้คน สัตว์สัตว์สิ่งของวัตถุในโขงเขต อาณาจักรของเมืองนันทบุรี ศรีนครน่าน มีด้วยกันหลายบทหลายตอนจวบจนพ่อบ้านนายเมืองได้คัดลอกนำมาจากเค้าสนามหลวง นครน่านอย่างในอำเภอเวียงสาที่มีอยู่ที่วัดคอนไชยพระบาท ตำบลนาเหลือง และอาณาจักรหลักคำ ฉบับที่แท้จริงทายาทเจ้าผู้ครองนครน่านได้มอบไว้ให้กับพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติน่าน เรียบร้อยแล้ว ท่านใดที่ต้องการศึกษาหารายละเอียดกับสถานที่ดังได้กล่าวมา นับเป็นภูมิปัญญาปัญญาด้านการปกครองของคนพื้นบ้าน พื้นเมืองของชาวเมืองน่านที่น่าศึกษาอย่างยิ่ง สืบไป

แหล่งข้อมูล

นายญาณ สองเมืองแก่น

บ้านเลขที่ 184 หมู่ 4 ตำบลกลางเวียง อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน 55110

☎ 054 – 781105